

Reykjavík 5. október 2021

Efni: Umsögn Sameykis stéttarfélags í almannajónustu um drög að skýrslu og tillögum starfshóps um verðmætatilvitnun kvennastarfa og endurmat á virði kvennastarfa

Starfshópur um endurmat á störfum kvenna var skipaður í kjölfar yfirlýsingar ríkisstjórnarinnar sem undirrituð var við gerð kjarasamninga milli ríkis og sveitarfélaga og aðildarfélaga BSRB vorið 2020. Starfshópurinn skilaði drögum að skýrslu í samráðsgátt stjórnvalda þann 7. september sl.

Sameyki stéttarfélag í almannajónustu fagnar útgáfu skýrslunnar. Launamunur kynjanna hefur verið til umræðu á Íslandi og í öðrum löndum áratugum saman og gripið hefur verið til ýmissa aðgerða í því skyni að ná fram launajafnrétti. Síðustu ár hafa rannsóknir um launajafnrétti ítrekað bent á að kynskiptur vinnumarkaður er meginorsök kynbundins launamunar.¹ Í nýjustu rannsókn Hagstofunnar, sem tekur til árána 2008-2020, er þetta staðfest og fjallað um mikilvægi þess að horfa ekki bara á eina tölu þegar fjallað er um launajafnrétti, heldur heildarmyndina.² Skýrsla starfshópsins sem hér er til umfjöllunar er afar mikilvægt innlegg í umræðu og vinnu um launajafnrétti sem fara þarf fram á næstu árum. Í skýrslunni er saga lagaákvæða um launajafnrétti og dómaframkvæmd rakin, en sjónum er einkum beint að því aðalatriði sem ólíkt virðismat starfa kvenna og karla er.

63 prósent félagsmanna Sameykis stéttarfélags í almannajónustu eru konur og fjölmargar starfa innan starfsstétta þar sem konur eru í meirihluta, svonefndum kvennastéttum, t.d. í heilbrigðis- og félagsþjónustu, menntakerfinu og opinberum stofnunum. Dæmi þar um eru skrifstofufólk stofnana, stuðningsfulltrúar, félagsliðar, skólaliðar, leiðbeinendur á leikskólum, heilbrigðisgagnafræðingar, heilbrigðisritarar, starfsfólk við störf við matseld og umönnun á hjúkrunarheimilum.

Í skýrslunni er fjallað um hættuna af því að virðismatskerfi starfa viðhaldi vanmati á störfum kvenna og vísað í fjölmargar rannsóknir því til stuðnings. Mikilvægi gagnsæis og trausts, m.a. með aðkomu starfsfólks og stéttarfélaga að virðismatskerfinu, er einnig áréttað. Í skýrslunni er litið til annarra landa, einkum Kanda og Nýja-Sjálands sem fyrirmyndir. Þar hafa stjórnvöld gripið til forvirkra aðgerða til að tryggja efnislegt jafnrétti, en ekki bara lögbundið jafnrétti. Skýrslan byggir þannig á nýjustu og bestu þekkingu hvað varðar jafnlaunamál og leggur hópurn til nokkrar tillögur til aðgerða sem fari fram undir yfirstjórn aðgerðarhóps um launajafnrétti. Sameyki stéttarfélag í almannajónustu vill árétta nokkur atriði varðandi tillögur hópsins.

- Framkvæmd verkefnisins verði í forgangi hjá forsætisráðuneytinu og skrifstofu jafnréttismála. Konur hafa árum saman búið við vanmat á störfum sínum og sjálfsgöð mannréttindi þeirra þannig brotin. Áriðandi er að halda áfram, vinna hratt og varða leiðina að jafnrétti og leiðréttingum fyrir konur.

¹ Launamunur karla og kvenna (2015) Vefslóð: https://www.stjornarradid.is/media/velferdarraduneyti-media/media/rit-og-skyrslur-2015/launamunur_karla_og_kvenna_19052015b.pdf

² Hagtiðindi, launamunur karla og kvenna 2008-2020 (2021) Vefslóð:

<http://hagstofan.s3.amazonaws.com/media/public/2021/93d565e8-b337-4013-9fee-855b080681f4.pdf>

- Þróunarverkefni um virðismat starfa. Sameyki stéttarfélag í almannaþjónustu telur mikilvægt að ríkið gangi á undan með góðu fordæmi og farið verði í þetta þróunarverkefni strax. Mikilvægt er að tryggja aðkomu stéttarféлага og starfsmanna, bæði í þróunarverkefninu, en ekki síður til framtíðar hvað varðar virðismatskerfi starfa. Án gagnsæis og aðkomu starfsfólks og félaga þeirra skapast ekki traust á því að kerfið sé sanngjarnt og er þetta á meðal þess sem hefur verið gagnrýnt varðandi jafnlaunastaðalinn. Það er á ábyrgð atvinnurekanda að laun séu jöfn fyrir jafnverðmæt störf en mikilvægt er að starfsfólk treysti því að vel sé að málum staðið.
- Samningaleið að launajafnrétti og útfærslur. Sameyki stéttarfélag í almannaðjónustu styður þessa tillögu og jafnframt að horft verði sérstaklega til þess hvort útvistun starfa leiði til aukins kynbundins launamunar. Sterkar vísbendingar eru um slíkt, t.d. í umönnunargeiranum og ræstingum.

Að lokum vill Sameyki stéttarfélag í almannaðjónustu undirstrika mikilvægi þessarar skýrslu og hvetja til þess að unnið verði hratt og vel að tillögum starfshópsins.

Þórarinn Eyfjörð

Formaður Sameykis stéttarfélags í almannaðjónustu

